

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-57>

TRANSFORMATION OF MILITARY EDUCATION IN UKRAINE: IMPLEMENTATION OF NATO STANDARDS

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ НАТО

Dal A. L.

*Ph.D in Law, Senior Research Officer
Yaroslav Mudryi National Law
University,
Kharkiv, Ukraine*

Даль А. Л.

*кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник,
Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Умовою збереження суверенітету і територіальної цілісності України є подальша реалізація закріпленого стратегічного курсу України на набуття членства в ЄС та НАТО. В часи, коли Україна протистоїть повномасштабному російському вторгненню, особливої актуальності набуває подальше активне впровадження в систему підготовки та освіти українських військових стандартів НАТО. Це вимагає досягнення військової стандартизації Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони з відповідними структурами держав-членів НАТО, активізації реформ, які необхідно впровадити для досягнення відповідності критеріям членства в НАТО.

Професійна військова освіта (Professional Military Education) – термін стандарту НАТО, застосовується в системі військової освіти і підготовки військових фахівців держав-членів Альянсу. Так, підготовка у навчальних закладах НАТО, зосереджена виключно на професійній підготовці, тобто проходженні L-курсів. Така підготовка спрямована на набуття офіцерами виключно військово-професійних компетентностей без прив'язки до конкретної посади, тобто підготовка прив'язана до військових звань. Після проходження курсу L-2 офіцер набуває компетентностей, які дозволяють йому обіймати посади офіцера органу військового управління на рівні командування компоненти (Component command), після проходження курсу L-3 – обіймати керівну посаду органу військового управління на рівні командування компоненти (Component command) або офіцера органу військового управління на рівні Об'єднаного міжвидового штабу (Joint Headquarters), після проходження курсу L-4 – обіймати керівну посаду органу військового управління на рівні Об'єднаного міжвидового

штабу (Joint Headquarters) або офіцера органу військового управління на рівні Вищого штабу союзницьких сил (SHAPE) [1].

Одночасно підготовка у навчальних закладах країн – членів Альянсу охоплює як освіту, так і підготовку, а саме здійснюється поєднання формальної і неформальної освіти. В одних країнах передбачене набуття офіцерами ступеня магістра у військовій галузі (США, Великобританія), в інших – ступеня магістра у цивільних галузях (Німеччина, Франція) [2, с. 139].

Військовий комітет НАТО відповідно до спільної директиви «Освіта та індивідуальна підготовка (E&ITD) від 10 вересня 2015 року» двох стратегічних командувань НАТО (Bi-Strategic Command Bi-SCs) визначив цілі професійної військової освіти офіцерів, спільні навчальні галузі для підготовки офіцерів, середовище професійної військової освіти офіцерів. Ці керівні принципи є основою для організації та здійснення освітньої діяльності та підготовки як в інституціях НАТО, так і в національних інституціях (центрах передового досвіду) держав-членів та партнерів НАТО [3].

В сучасних українських реаліях здобуття військової освіти для проходження військової служби на посадах офіцерського складу здійснюється в рамках поєднаних формальної і неформальної освіти відповідно до стандартів вищої освіти, переліку галузей знань і спеціальностей за відповідними ступенями вищої освіти (науковими ступенями) та рівнями військової освіти.

У рамках формальної освіти передбачено здобуття таких ступенів вищої освіти та наукових ступенів: бакалавр; магістр; доктор філософії; доктор наук. У рамках неформальної освіти передбачено здобуття професійної військової освіти за такими рівнями: тактичний рівень військової освіти; оперативний рівень військової освіти; стратегічний рівень військової освіти.

Військова освіта – це спеціалізована освіта, яка спрямована на набуття компетентностей у сфері професійної військової діяльності для здобуття відповідних ступенів освіти та/або рівнів військової освіти [4].

Військова освіта може здобуватися одночасно з профільною середньою, професійною (професійно-технічною), фаховою передвищою чи вищою освітою, тобто належить до формального виду освіти, яка передбачає досягнення здобувачами визначених стандартами освіти результатів навчання відповідного рівня освіти та здобуття кваліфікацій, що визнаються державою.

Професійна військова освіта належить до неформального виду освіти, оскільки не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися

присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій.

Закон України «Про освіту» наводить наступне визначення терміна «професійна військова освіта» – спеціалізована освіта військового спрямування, яка здобувається за освітніми програмами на відповідних рівнях військової освіти з метою вдосконалення професійного рівня військового фахівця та набуття фахових компетентностей, що забезпечують виконання службових (бойових) функцій [5].

Тож професійна військова освіта є однією зі складових загальної структури військової освіти, до якої також належать, наприклад, військова підготовка офіцерів запасу або перепідготовка діючих військових.

Професійна військова освіта – нова складова структури військової освіти, яка функціонує шляхом запровадження багаторівневої системи L-курсів (L1-L5) для офіцерського складу Збройних Сил України та інших складових сил оборони з метою здобуття тактичного, оперативного та стратегічного рівнів військової освіти.

Імплементация вимог стандарту НАТО у національному законодавстві є передумовою для сертифікації (акредитації) L-курсів та взаємного визнання сертифікатів, отриманих як в українських вишах, так і навчальних закладах НАТО та держав-членів Альянсу. Крім того, створюються додаткові можливості для залучення до освітнього процесу в системі професійної військової освіти військовослужбовців-практиків з бойовим досвідом у ролі викладачів-інструкторів.

Успішне впровадження стандартів НАТО вимагає висококваліфікованих кадрів з необхідними знаннями та навичками. Тому важливим завданням є підготовка та навчання викладачів і тренерів використанню сучасних підходів і методів відповідно до стандартів НАТО.

З урахуванням всього вищевикладеного, пропонується вирішення питання покращення якості військової освіти, здобутої на кафедрах військової підготовки офіцерів запасу та у ВНЗ зі специфічними умовами навчання. З огляду на трансформацію системи військової освіти за стандартами НАТО, вважається за доцільне передбачити у програмі підготовки офіцерів запасу за відповідними військово-обліковими спеціальностями проходження спеціально адаптованих курсів професійної військової освіти тактичного рівня військової освіти L-1A та L-1B, з одночасним отриманням відповідних сертифікатів.

Відтак, здобуття тактичного рівня військової освіти має здійснюватися у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів військової освіти, на курсах професійної військової освіти базового та фахового курсів тактичного рівня.

З позицій поєднання цих рівнів зі стандартами країн – членів НАТО наголосимо, що здобуття професійної військової освіти для отримання необхідних рівнів військової освіти здійснюється за освітніми програмами на відповідних курсах професійної військової освіти – для отримання тактичного рівня військової освіти: базовий курс тактичного рівня (L-1A); фаховий курс тактичного рівня (L-1B); командний курс тактичного рівня (L-1C); командно-штабний курс тактичного рівня (L-2), що відповідає рівням «бакалавр» та «магістр».

Водночас на законодавчому рівні необхідне внесення змін та доповнень до окремих нормативно-правових актів у зв'язку з необхідністю удосконалення системи вищої військової освіти з врахуванням потреб уніфікації системи з вимогами та стандартами країн НАТО.

Література:

1. Міністерство оборони України [Електронний ресурс] : веб-сайт. Електронні дані. Київ : Міністерство оборони України, 2024. Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/> (дата звернення: 29.09.2024). Назва з екрана. «Професійна військова освіта», ID: 68626

2. Мітягін О. Освіта та індивідуальна підготовка в країнах НАТО : зб. наук. праць ЦВСД. *НУОУ*. 2021. № 2 (44). С. 131–143.

3. VI-Strategic Command Education and Individual Training Directive (E&ITD) 075-007. 10 September 2015 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://www.act.nato.int/images/stories/structure/jft/ptecs/etd-075-007.pdf/>

4. Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, закладах фахової передвищої військової освіти : Міноборони України; Наказ, Положення від 15.02.2024 № 120 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0453-24#Text> (дата звернення: 29.09.2024).

5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 29.09.2024).